

PSİKO-MOTOR VE GELİŞİM KURAMLARI AÇISINDAN SPOR PEDAGOJİSİ

Rüstem ORHAN¹, Sinan AYAN²

Öz

Çocukluk ve özellikle de erken çocukluk dönemi insanoğlunun hayatındaki en önemli dönemlerin başında yer alır. Gelişim sürecinin hızlı yaşandığı bu dönemde, çocukların sonraki yaşamlarında önemli rol oynayacak karakter eğitimlerinin temeli atılır, bilişsel geleceklerinin alt yapısı oluşur, çevresini algılamaya başlar, tutum ve duyguları büyük ölçüde gelişir. Bireylerin ileriki hayatlarını doğrudan etkileyen bu dönemin çok iyi yönetilmesi, ailelerin bilinçlendirilmesi ve eğitim-öğretimin buna göre planlanması gerekmektedir. Bu çalışmada, spor pedagojisi ile çocukların zihinsel ve fiziksel büyüme süreçlerini kapsayan psiko-motor gelişimleri, Freud'un Psikanalitik Kuramı, Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı, Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı, Robert Havighurst'un Gelişim Kuramı, Arnold Gesell'in Olgunlaşma Kuramı ve Bandura'nın Toplumsal Öğrenme Kuramı incelenmiştir. Çalışmada psiko-motor ve gelişim kuramları üzerinde durulmuş ve bu kuramların spor pedagojisi açısından ele alınarak betimsel bir inceleme yapılmıştır. Spor pedagojisinin bir konusu da çocukların bilişsel ve zihinsel gelişimleri ile ilgilidir. Çalışma sonucunda sporun hayatın içinden hayata hazırlayıcı etkisinin maksimum düzeyde sağlanması için aileler ve okullar başta olmak üzere gerek bakanlık gerekse sportif alanda ön plana çıkmış sporcularımıza büyük görevler düştüğü hususuna tarafımızdan dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Gelişimi, Psiko-motor, Fiziksel Aktivite, Spor Pedagojisi

Psycho-Motor and Developmental Theories in terms of Sport Pedagogy

Abstract

Childhood and especially the early childhood period is one of the most important periods in human life. During this period of rapid development, the foundation of character training which will play an important role in children's future lives is laid, the structure of cognitive future is formed, the environment begins to perceive, attitudes and emotions are developed to a great extent. This period, which directly affects the future lives of individuals, needs to be managed very well with raising awareness of families and planning of education. In this study, psycho-motor development including the psychological and physical growth processes of children with sports pedagogy, Freud's Psychoanalytic Theory, Erikson's Psychosocial Development Theory, Piaget's Cognitive Development Theory, Robert Havighurst's Development Task Theory, Arnold Gesell's Maturational Theory and Bandura's Social Learning Theory were studied. The study focused on the psycho-motor and development theories and the theories in terms of sport pedagogy by considering descriptive review. The topic of sports pedagogy is also related to the cognitive and mental development of children. As a result of the study, it's been pointed out that it is the responsibility of especially the families and schools, the Ministry of Sport and the athletes whom are successful in their area so as to ensure the maximum level of the life-preparing effect of sports.

Keywords: Child development, Psycho-motor, Physical Activity, Sport Pedagogy

- 1 Dr. Öğretim Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi ABD, rorhan@kku.edu.tr
- 2 Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi ABD, sayan@kku.edu.tr

Giriş

Çocuğun doğumundan ilkokula kadar geçirdiği yılları kapsayan süreç erken çocukluk dönemi olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2011). Bireylerin bilişsel ve fiziksel gelişimleri bu dönemde hızlanmakta ve ileriki yaşamlarına dair birçok temel bu süreçte atılmakta ve biçimlenmektedir. Gelişim sürecinde edinilen kazanımlar çocuğun ileriki yıllardaki yaşantısını büyük ölçüde etkilemektedir. Erken çocukluk bu bakımdan çok önemli ve hassas bir dönemdir. Ancak bireylerin karakterleri, alışkanlıkları, tutum ve davranışlarının sadece erken çocukluk döneminde biçimlenmediği gerçeği de unutulmamalıdır. Bireylerin doğumla birlikte gelen özellikleri, ileriki yaşlardaki çevreleri, eğitimleri, tercihleri, beslenmeleri gibi faktörler de karakter oluşumlarında, ruhsal ve fiziksel yapıları üzerinde etkili olmaktadır.

Gelişim sürecindeki çocuklar bedenlerini, yeteneklerini, gereksinimlerini, çevrelerini ve ilgi alanlarını henüz tam olarak algılayamazlar ve farkında olamazlar. Duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanırlar. Bu nedenle ebeveynler, çocuklarla ilgilenen yetişkinler ve eğitimciler sağlıklı bir insan yetiştirebilmek için çocuğu ve gelişimini iyi bilmelidirler.

Zihinsel ve fiziksel açıdan sağlıklı çocuklar yetiştirmek için onların gelişim özellikleri iyi bilinmelidir. İyi bir eğitim ise ancak çocukların gelişim özellikleri bilinerek sağlanabilir. Çocukların eğitiminde çevreleri, doğa, nesnelere ve hayvanlarla iletişimde bulunabilecekleri fiziksel aktiviteler ön planda olmalıdır. Çocuklar çevrelerini görerek, nesnelere dokunarak ve hareket ederek eğitilmelidirler. Çeşitli fiziksel aktiviteler uygulanarak çocukların ince ve kaba motor becerilerinin gelişimleri sağlanmalı ve ileriki yaşlarda spor alışkanlığı kazanmalarının temeli oluşturulmalıdır. Çocuklara gelişim süreçlerinde belli davranışları kazandırmak ve gelişimlerini desteklemek için gerekli eğitim yaşantıları evde ebeveynler, erken çocukluk eğitim kurumlarında ise öğretmenler tarafından hazırlanmalıdır.

Bu makalede literatürde yer alan kuramlar incelenerek spor pedagojisi açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Psiko-Motor Gelişim

Erken çocukluk döneminde temeli oluşturulan gelişimlerden biri de psiko-motor gelişimdir. Psiko-motor gelişim süreci, özellikle çocukların zihinsel ve fiziksel açıdan sağlıklı büyüebilmeleri açısından çok iyi bilinmesi ve üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir konudur. Psiko-motor gelişim anne karnında başlayıp, erken çocukluk döneminde yoğunluk kazanan ve daha sonraki yaşlarda etkisini giderek azaltan doğal bir süreçtir. İnsanların motor-fiziksel, bilişsel-zihinsel ve sosyal-duygusal gelişimlerinin temeli erken çocukluk döneminde şekillenmektedir.

Psiko-motor teriminin tanımını konu ile ilgili spor ve eğitim bilimleri literatüründe çoğu zaman farklı şekillerde açıklanmaktadır. Bazı yayınlarda ise bu terimin tanımı tamamen eksik kalmaktadır. Geniş kapsamlı bir açıklama Duden'in yabancı kelimeler sözlüğünde bulunmaktadır: "fiziksel kurallara göre hareketleri tecrübe eder ve bu esnada da kişinin normal veya patolojik ruh halini ifade eder" (Kretschmer ve Knut, 2002).

Psiko-motor gelişim sürecinin en önemli özellikleri arasında çocuk organizmasının sürekli büyümesi ve gelişmesi bulunmaktadır. Bu dönemde çocuğun gelişimi görünen ve görünmeyen büyümeyi kapsar ve hareket etme ön plandadır. Bebek ile anne arasındaki ilk iletişim bebeğin hareket etmesine dayalıdır.

Motor kelimesi anlam olarak hareket'i ifade eder. İnsanoğlu henüz dünyaya gelmeden daha anne karnında iken fiziksel olarak gelişmeye başlar. Erken çocukluk döneminde gelişim hızlanır. Gözü kırıştırmak veya nefes alıp vermek gibi hareketler ömür boyu refleksif hareketler olarak devam ederken yürümek, hoplamak veya düğme ilikleme gibi eylemler bilinçli motor beceriler olarak tanımlanır ve psikomotor gelişim kapsamında değerlendirilir. Psiko-motor gelişim sürecinde duyu organları, zihin ve kaslar birlikte çalışır ve davranışları kontrol altında gerçekleşmesini sağlar. Psiko-motor gelişim, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanmasıdır (MEB, 2007).

Motor hareketler insanların çevresi ile mücadele verdiği ve yaşadığı tüm hareketleri kapsamaktadır. Motor beceriler kaba ve ince motor beceriler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Motor sistemi öncelikle kaba daha sonra da ince motor becerilerin uygulanabilmesi ile genişlemekte ve gelişmektedir. Motor beceriler için temel gereksinim yeterince gelişmiş bir sinir ve kas sistemidir. Bu ise spor ve egzersiz ile çok daha iyi inşa edilebilir. Ebeveynler ve eğitimciler çocukların kaba ve ince motor beceriler edinmelerinde fiziksel eylem çeşitliliğinin çok olmasına özen göstermelidirler. Fiziksel eylemler psiko-motor gelişimi doğrudan etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

Çocukların emeklemeye, yürümeye başlamaları kendi kendilerine bağımsız olarak hareket etmelerinin ilk adımıdır. Böylece çocuklar kendi ayakları üzerinde durmaya ve kendi hareketlerinden sorumlu olmaya başlarlar. Çocukların ilk fiziksel aktiviteleri kaba motor hareketleridir. Kaba motor beceriler vücudu hareket ettirmek için gerekli olan temel fiziksel eylemleri içermektedir. Fiziksel aktivitelerde çok fazla kuvvet sarf edilmemesi için ölçüsü iyi ayarlanmış uygun egzersizlerin uygulanması gerekmektedir. Kaba motor becerilerin temel biçimleri emekleme, ayakta durma, yürüme, sıçrama, tırmanma vb. şeklindedir. Fiziksel aktivitelerin temel taşı niteliğinde olan kaba motor hareketleri şekillenmeye başlaması neticesinde ince motor hareketi inşa edilebilir. Bu nedenle çocuklar özellikle yaşamlarının ilk yıllarında dengede durma, bedenlerinin farkına varma ve kas

gerginliği gibi alanlarda eğitilmelidirler. İnce motor becerileri, tüm küçük ölçekli hareketleri içeren kaba motor beceriler üzerine kurulmuş fiziksel aktivitelerdir. Bunlar çok fazla kas gücü gerektirmeyen hassas hareketlerdir. Bu tür beceriler için sakın bir kafa, sabır ve uygun ölçüde kuvvet kullanılmalıdır. Yazmak, ayakkabıyı bağlamak, dikiş dikmek, makası uygun bir şekilde kullanabilmek ve düğmeleri iliklemek gibi fiziksel eylemler ince motor beceriler için birkaç örnektir. Sporda ve dolayısıyla atletizmde de kaba motor becerileri çoğunlukla eğitilir. Bununla birlikte yüksek atlama veya cirit atma gibi birçok disiplin için çok hassas teknik gerektirir (Gohla, 2010).

Sağlıklı ve şekillendirilmiş motor becerilerinin önemli unsurları arasında koordinasyon, tepki yeteneği ve denge bulunmaktadır. Spor ve hareket etme motor becerilerinin gelişimini etkilediği gibi, çocukların sağlıklı ve zinde olmalarını da teşvik etmektedir.

Psiko-motor'da vücut sağlığı insanın psikolojisini, psikolojik durum da insanın vücut sağlığını etkilemektedir. Beden ve ruh birbirine bağlıdır. Ruhsal yapı ne kadar iyi ise insan o kadar özgür hareket eder. Vücudun hasta olduğu durumlarda insanların psikolojisi de bundan muzdarip olmaktadır (Buchmann, 2018).

İnsan vücudu beden ve ruh olarak birbirinden ayrılamaz. Beden ve ruh bir bütün olarak hareket eder, birbirine bağlı ve etkileşim içerisinde bulunur. Bu bakımdan çocukların psiko-motor gelişimleri üzerine önemle durulmalı ve eğitim-öğretim planlamalarında buna göre programlar hazırlanmalıdır.

Gestalt teorisine göre "Bütün, parçaların toplamından farklıdır." Bu kapsamda olgular birbirinden bağımsız hareket etmeyen bir bütün olarak görülmelidir. Birey de bir bütündür ve bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu bakımdan öğrenicilerin tüm duygularını sağlıklı bir biçimde kullanabilmesi, başkalarıyla kolay etkileşime girebilmesi, kendisini daha iyi tanıyabilmesi, daha iyi kararlar verebilmesi, fiziksel, bilişsel, estetik, sosyal ve duygusal açıdan gelişebilmesi önemlidir (Yüksel, 2003).

Freud'un Psikanaliz Kuramı

Psikiyatriye karşı sorunlu bir ilişkisi bulunan Sigmund Freud (1856-1939) bilimsel bir dünya bakışını yaşam felsefesi haline getirmeyi kendisinde zorunlu hisseder. Freud, dogmatik lokalizasyon teorisini temsil eden Theodor Meynert'in yanında yardımcı doktor olarak çalışır. Ona göre ruhsal bozuklukların nedeni daima beyindeki lokal lezyonlardan kaynaklanmaktadır. Freud, bu tez üzerine psikolojik araştırma görevlerine yönelir ve nihayetinde 1884 yılında Kokain kullanma denemelerine başlar. Bu denemelerin kendisini bilinmeyene götürdüğünü ve bununla da psikanalize giden yolu açtığını görür (Arminger, 2008).

Freud psikanalizi 1922 yılında şu şekilde tanımlar;

“Psikanaliz: 1) Başka türlü neredeyse ulaşılmayan ruhsal süreçleri bir soruşturma yöntemidir; 2) Bir soruşturmaya dayanan nevrotik rahatsızlıkları ele alma yöntemlerinden biridir; 3) Bu yolla elde edilmiş ve giderek yeni bir bilimsel dal bünyesinde kaynaşan bir dizi psikolojik kavramdır.” Günümüzdeki psikanaliz ekollerini genel olarak dört başlık altında toplanmaktadır: Dürtü-Savunma Ekolü, Ben (Ego) Psikolojisi, Nesne İlişkileri Ekolü ve Kendilik Psikolojisi (Anlı, 2010).

Sigmund Freud, geliştirdiği psikanalitik kuram ile insanın psikolojik açıdan evrensel prensiplere uygun olarak geliştiğini ifade eder. Freud, bireylerin kişiliğini toplumun da şekillendirdiğini belirtir. Freud’un erken yaşlardaki deneyimlerin ömür boyu devam edecek örüntülerin oluşmasındaki önemini altını çizmesi gelişim sürecinin incelenmesi açısından çok değerlidir.

Freud’un geliştirdiği psikanaliz kavramı üç anlamda kullanılır (Brühlmeier, 1992):

- ❖ Derin psikolojik araştırma metodu olarak (Freud, psikoloji bilgilerini psikanalizle elde etti).
- ❖ Freud’un öğretisinin toplamı olarak (Psikanaliz, cinselliğe temel bir anlam yüklüyor).
- ❖ Tedavi Yöntemi/Terapi-Formu olarak (Psikanaliz olmadan nevrotik rahatsızlıklarından muhtemelen kurtulamayacaksınız).

Anlı (2010) “Psikanaliz, uyum ve uyum bozukluğu parternlerinin devamlılığı ve değişimin temelini oluşturan psikolojik süreçleri anlamamıza yardım eder. Bireylerin büyük bölümü bir kriz durumuna adapte olmakta ve durumla başa çıkmakta son derece zorlanırken, bazı kişiler kriz durumunda nasıl olur da daha güçlü ve zengin bir deneyimle çıkar? Psikanalitik kuramlar, gelişimi kişilerin deneyimlerine anlam verdikleri ve bu verilen anlamın sonucu değiştirebildiği aktif ve dinamik bir süreç olarak ele alır. Kişilerin biyolojik yapısı bir taraftan bu deneyimleri şekillendirirken, diğer taraftan bu deneyimlerle şekillenir.”

Her tür ruhsal ve psiko-motor rahatsızlıkların (özellikle de nevroz olanlar) tedavisi; sevgi ve çalışma yeteneği; bastırılmış olanın aydınlığa kavuşturulması ile kişisel hayat hikâyesinin yeniden inşa edilmesi; bilinmeyen bilini hale getirmek; kendi kendini analiz etme yeteneği kazandırmak olarak belirtilebilir. Hedef gruplar: bütün yaş grupları (Webinger, 1994).

Psikanaliz Kuramının temelini oluşturan iki temel ilke: 1) Nedensellik (*kozalite-causality*)-psişik determinasyon (*pschic determination*) ve 2) Bilinçdışı’nın (bilinçaltı-bilinç ötesi) (*unconscious*), insanın ruhsal hayatında, bilinçsel olaylardan çok daha dominant bir rol oynadığıdır (Ersevim, 2006).

Psikanalizde çocukluktaki başarılmamış çatışmaları ruhsal rahatsızlıkların nedeni olarak görülmektedir. Bu tür çocukluk yaşanmışlıklar bilinç dışında etkisini sürdürmekte ve yetişkinlikte semptomlar olarak açığa çıkmaktadır. Freud erken çocukluktaki cinsi gelişim basamaklarında (oral, anal, genital) içgüdüsel çatışmaları ve içgüdüsel sabitlenmeyi (odaklanmayı) sinir hastalığının oluşma nedeni olarak kabul etmiştir (Webinger, 1994).

Psikanalitik Yaklaşım

Freud 1900'de "Düşlerin Yorumu" adlı eserinde psişik aygıtın üç sistemden oluştuğunu anlatır: bilinç, ön bilinç ve bilinç dışı. Freud kuramını geliştirdikçe bu model gitgide önemini ve işlevini kaybetti ve 1923'ten itibaren "Ego ve İd" yapısının yayınlanması ile beraber "Yapısal Model" in içine asimile oldu (Anlı, 2010).

Freud'a göre ahlâk ve kişilik gelişimini "id", "ego" ve "süperego" oluşmaktadır. Bunlar şu şekilde tanımlanmaktadır (Yapıcı, 2005):

İd; yeni doğan çocuktaki kişiliğin en ilkel kısmıdır. Daha sonra ego ve süperego id'den gelişir. İd, yeni doğan çocuktaki kişiliğin en ilkel kısmıdır ve temel biyolojik dürtülerden oluşur. Ego ve süperego id'den gelişir. İd haz ilkesiyle çalışır ve yeme, içme, vücuttan artıkları atma, acıdan kaçınma ve cinsel haz elde etme gibi ihtiyaçların hemen tatmin olmasını ister. Acıdan kaçınmaya ve haz elde etmeye çalışır. Örneğin, sokakta annesinin kucağında gezinen 5 aylık bir bebek acıktığında hemen emmek ister. Bu isteğine ulaşma süresi uzadıkça memnuniyetsizliği giderek artar. Çünkü id derhal emme ihtiyacının karşılanması ister. Freud İd'i denetleyen ve bilinç dışı kılan yapıya ego demiştir. Ego; insanın biyolojik yapısına ters olan veya gerçeklere uygun düşmeyen eylemleri bilinç altına iter. Kişiliğin gerçekçi yürütme organıdır. Egonun görevi kendi içinde ve dışında uyum sağlamaktır. Ego, id gibi hemen zevk peşinde değildir, gerçek ihtiyaçlar için zevki feda etmeye hazırdır. Ego dış dünyanın temsilcisidir. Örneğin; zorlu bir sınava girecek olan ve aynı zamanda sinemaya gitmek isteyen bireye sinemaya gitmeyi erteleten ve sınava çalışmasını söyleyen ego'dur. Freud toplumun inandığı, doğru ve yanlış kararlarının kaynağını oluşturan kısma süperego adını verir. İd ve ego gibi, süperegonun da büyük kısmı bilinç altındadır. Süperego bir hareketin doğru mu, yanlış mı olduğuna karar verir. Toplumun ahlâki değerlerinin içselleştirilmesi, temel olarak bireyin vicdanını oluşturur. Süperego, gerçekten ziyade, ideal için vardır. Süperego; doğru-yanlış, uygun-uygun olmayan ahlâkî değerlere göre karar verir.

Freud'a göre psikanaliz bilinmeyi bilinen hale getiren bir metot, bilinmeyen ruhsal sürecin kaynağı ve etkisi üzerine bir teoridir (Simonov, 2005).

Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

Psikososyal Gelişim Kuramı, Erik H. Erikson (1902-1994) tarafından geliştirildi. Araştırmalarının ilk yıllarında Freud'un çalışmalarından etkilenen Erikson,

Freud'un psikoanalitik kuramında ifade ettiği bireyin kişilik gelişimi konusunda ve onun bireye olan bakış açısından farklı düşünmektedir. Freud, kişilik gelişiminde bireyin bilinçaltının ve biyolojik yönüne ağırlık kazandığını, Erikson ise gelişimde kültürel ve sosyal etmenlerin daha etkili olduğunu belirtir (Arslan, 2008).

Erikson (1968), bireyin ve toplumun kimlik kavramı üzerinde durur ve bunun Psikososyal Gelişim Kuramı içinde ifade eder. Bireylerin bedensel ve zihinsel gelişimi ile toplumsal değişimlerin kimlik oluşumunu etkilediğini belirten Erikson, kişisel gelişim ve kimlik krizi ile toplumsal kültürün, değişimin ve tarihsel/güncel krizlerin birbirinden ayrılmayacağı gibi bunların birbirlerini tanımladığını açıklar. Erikson, kimlik oluşumunu psikolojik ve toplumsal ile gelişmesel ve tarihsel özellikler arasındaki ilişki olarak tanımlar (Süslü, 2002).

Erikson'a göre "Bireyin kişisel gelişimi ile toplumsal değişimleri ve yaşamındaki kimlik krizi ile tarihsel gelişim içindeki güncel krizler birbirlerini tamamladıklarından birbirinden ayırt edilemezler (Morsünbül, 2005).

Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri

Erikson bireylerin sekiz dönem içerisinde psiko-sosyal gelişimini tamamladığını belirtir. Bu gelişim dönemlerinin en önemli özelliği olumlu ve olumsuz iki özellikten hangisinin birey tarafından kazanılıp kazanılmayacağıdır (Ağaç ve Harmankaya, 2009). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri Tablo 1'de gösterilmiştir (Patricia, 2007):

Tablo 1. Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri

Dönem	Psikolojik Krizler	Görev veya Kriz	Sosyal Zorunluluklar	İlgili Şahsın Çevresi
I 0-1 Yaş	Temel Güvene Karşı Güvensizlik	Dünyaya güvenebilir miyim?	Temel ihtiyaçlara bakma ve yerine getirme - Yetersiz Bakım	Anne
II 2-3 Yaş	Özerkliğe Karşı Utanç ve Şüphe	Kendi işimi kendim yapabilir miyim?	Mahrumiyet, hoşgörü, bakım Abartılı koruma ve yetersiz bakım	Ebeveyn
III 4-5 Yaş	Girişimciliğe Karşı Suçluluk Duygusu	Sınırlarımı test ederken ebeveynlerimden bağımsız olabilir miyim?	Deneme için cesaretlenme Deneme için yetersiz fırsat	Aile ortamı
IV 6-11 Yaş	Çalışkanlığa Karşı Yetersizlik Duygusu	Uyum için gerekli becerilere hâkim olmayı öğrenebilir miyim?	Orantılı alıştırma ve cesaretlenme Yetersiz alıştırma ve destek eksikliği	İkamet çevresi, Okul
V 12-18 Yaş (Gençlik)	Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası	Kimim? İnançlarım, duygularım, görevlerim nedir?	Ruhsal metanet ve pozitif geri bildirim Hedefsizlik, belirsiz geri bildirim	"Kendi" grupları, "Diğerleri". Lider-Model

VI Yakın Yetişkinlik	Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Başka bir insana teslim olabilir miyim?	Arkadaşlık ve sosyal olma Yalnızlık	Arkadaşlar, cinsel partner, rakipler, mesai arkadaşları
VII Yetişkin	Üretkenliğe Karşı Verimsizlik	Gelecek kuşağa ne sunabilirim?	Hedefi belli ve üretkenlik Yetersiz gelişim ve gerileme	Ortak çalışma, evlilikte birlikte yaşam
VII Olgunluk	Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk	Yaşamımda çalışma ve oyun ile tatmin ve başarı buldum mu?	Birlik ve başarımlık Bıkkınlık ve memnuniyetsizlik	“İnsanlık” “Benim gibi insanlar”

Erikson, inanın psikolojisinin iyi olabilmesi için ana etkenler arasında temel güven duygusunun olduğunu belirtir. *Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-18 ay)* dönemindeki deneyimler çevreye ve insanlara yönelik tutumlar kişilerin hem kendine hem de diğer insanlara olan temel güven duygusunu oluşturur. Erikson'a göre güven duygusu kişiliğin ve kimlik oluşumunun temelinde yer alır. Bu süreçte özellikle anne-baba eğitimi çok önem kazanmaktadır. Çocuklarda güven duygusu geliştiği gibi çevrenin olumsuz tutumları neticesinde güvensizlik duygusu da kazanılabilir. *Özerkliğe Karşı Utanç ve Şüphe (18 ay-3 yaş)* döneminde çocukların psiko-motor sistemi gelişir. Çocukların motor becerileri geliştikçe bağımsız hareket etmeye başlar ve böylece öz-yeterlilik duyguları gelişir ve kendine güveni artırır. Bağımsız hareket etmesi engellenen veya bunu sağlamayan çocuklarda utanma duygusu artar, kendine güveni azalır, olaylara şüpheyle yaklaşır. *Girişimciliğe Karşı Suçluluk Duygusu (3-6 yaş)* döneminde çocuklar neler yapabileceklerini algılamaya, kendilerine, dolayısıyla da bir işin üstesinden gelebileceklerine inanmaya başlarlar. Çocuklar özgür hareket etmeye, çevresini keşfetmeyi, önceleri anlamadığı konuları anlamaya, durmadan sorular sormaya başlarlar. Bu dönemde çocukların düşünme ve hayal dünyalarında genişleme olduğu gözlenir. Tüm bu olgular ebeveynler tarafından desteklenmeli, onların fiziksel aktiviteleri çeşitlendirilmeli ve buna uygun ortam oluşturulmalıdır. Çocukların girişimci davranışları cezalandırılması halinde suçluluk duygusu olduğu gibi kendine güven duygusu da gelişmez. Erikson, *Çalışkanlığa Karşı Aşağılık Duygusu (6-12 yaş)* döneminde çocukların her zamankinden daha fazla öğrenmeye hazır olduğunu belirtir. Çocuklarda bu dönemde paylaşma, disiplin, çalışkan olma, başarıma ve rekabet duygusu gelişir. Çocuklar bu dönemde uygun bir şekilde ödüllendirilir ve çalışkanlığının sonucu bir şeyleri başarıma hazzını kazanabilirlerse çalışmaya yönelik tutumları gelişir. *Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası (12-21 yaş)* dönemi çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasındaki ergenlik dönemidir. Cinsel olgunlaşma ile ilgili fizyolojik değişimler, rol model olarak aldığı kişilerde belirsizlik, kendisiyle ve çevresiyle uğraşılan dönem olarak ifade edilebilir (Arslan ve Arı, 2008).

Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı

Jean Piaget felsefe, psikoloji ve eğitim bilimleri alanlarındaki eserleri, araştırmaları ve yazılarıyla çok önemli bir yere sahiptir. Özellikle zihin gelişiminde çalışmalarda bulunmuş, zekâ konusunda yapıya yüklediği anlam gereği sınıflandırmalar yapmıştır. Bu gelişimleri yapılarıyla sınıflandırmış ve yapıları psikoloji alanına başarıyla uygulamıştır. Günümüzde hala geçerliliğini koruyan ve eğitimde kullanılan yapılandırmacı kuramı; yapısalcılık fikrinin yapı kavramına yüklenen anlama göre değiştiği görüşüne sahiptir (Ak, 2007).

Yeni yetişen her insanın, doğru ve yanlış kararlarını, içinde bulunduğu gelişim dönemine göre farklı şekillerde ele aldığı düşünülmektedir. Piaget ve Kohlberg teorilerinde, kişinin gelişim dönemlerine göre değişik yargılarda bulunduğunu ifade ederek, bunları ahlaki gelişim başlığı altında yaşa bağlı dönemler halinde sunmuşlar. Piaget ahlak gelişiminin, bilişsel gelişime benzer bir şekilde belirli süreçlerde geliştiğini ve çocuğun ahlak gelişiminde çevrenin etkisinin olduğunu belirtir. Çocukların ahlaki gelişimlerini gözlemek için Piaget çocuk oyunları, buradaki kuralları ve ifade edilen tutumları değerlendirebileceği hikayelere başvurmuştur. Böylece çocukların doğru-yanlış" hakkındaki düşüncelerini anlamaya çalışmıştır. Piaget, çocukların yaşlarına göre ahlak gelişiminde değişimler olduğunu belirtmiştir. Ona göre çocuklar kurallara ilkin riayet edilmesi gereken unsurlar olarak bakarken, ilerleyen zamanlarda ise kuralları anlamlandırdıklarını ifade etmektedir (Özdemir, 2003).

Berkowitz (1964) çalışmasında Piaget ve arkadaşlarının problemleri durumlar karşısında çocukların davranışlarını değil, ahlaki yargılarını değerlendiklerini, Cenevre'nin yoksul bölgelerindeki çocuklara bazı problemleri durumlar hakkında sorular sorduklarını ve çocukların cevaplarından yola çıkarak ahlaki yargıların iki evrede oluştuğunu belirtmiştir. Bunlardan birincisi; 7 ya da 8 yaş sonlarını içeren zorlama/baskı altındaki ahlak (the morality of constraint) ve ikincisi kabullenici/işbirlikçi ahlak (the morality of cooperation) dır (Çapan, 2005).

Piaget bilişsel gelişimi, niteliksel olarak birbirinden farklı dört temel döneme ayırarak açıklamıştır. Bu dönemler (Çapri ve Çelikkaleli, 2005);

1. Duyusal-Motor Dönem [Sensory-Motor Period] 0-2 yaş.
2. İşlem Öncesi Dönem [Pre-Operational Period] 2-7 yaş.
3. Somut İşlemler Dönemi [Concrete Operational Period] 7-11 yaş.
4. Soyut İşlemler Dönemi [Formal Operational Period] 11 ve yukarı yaş.

Piaget *Duyusal-Motor Döneminde (0-2 yaş)* bebeklerin yakın çevresi ile etkileşimde bulunduğu, öğrenmenin çabuk gerçekleştiğine, istek ve ihtiyaçlarına yönelik uygun davranışları geliştirdiğine inanır. *İşlem Öncesi Dönemde (2-7 Yaş)* çocuklar mekan, nesne, zaman, nedensellik gibi unsurlar hakkında düşüncelerini

geliştirmekte ve somut işlemler için hazırlık yapmaktalar. Çocuklar *Somut İşlemler Döneminde (7-11 yaş)* zihinsel gelişme sürecindedir ve somut işlemleri kullanmaya başlarlar. Çocuklar nesnelere büyükten küçüğe veya tersine dizebilir. Büyük - küçük kavramını artık algılayabilirler. Ölçme, çarpma, bölme gibi işlemleri yapabilir ve ilişkisel düşünebilir. *Soyut İşlemler Döneminde (12 ve yukarı yaş)* zihinsel yapı etken ve esnek, karmaşık problemler artık çözülebilir. Bu dönem ergenlik çağı süresinde devam eder. Çocuklar dengeleme yetenekleri ve zihinsel gelişimleri ile çevresel etkenlerin üstesinden gelebilirler (Ak, 2007).

Robert Havighurst'ün Gelişim Kuramı

Robert Havighurst, biyolojik, toplumsal ve kültürel olguların birbiriyle etkileşiminin gelişim sürecinde etkili olduğunu belirtir. Havighurst, belirli dönemlerde bireylerin başarılı olması gerektiği bazı görevlerin olduğunu ifade eder. Hareket etme, oyun ve fiziksel aktivite erken çocukluk dönemi gelişimi için tanımladığı görevlerdir. Havighurst gelişimi hayat boyu devan eden bir öğrenme süreci olarak ifade eder. Havighurst'un gelişim kuramında önerdiği dönemler (Özer ve Özer, 2006);

- ❖ Bebeklik ve erken çocukluk dönemi (0-5 yaş)
- ❖ Orta çocukluk (6-12 yaş)
- ❖ Ergenlik (13-18 yaş)
- ❖ İlk yetişkinlik (19-29 yaş)
- ❖ Orta yetişkinlik (30-60 yaş)
- ❖ İleri olgunluk (61 yaş ve ilerisi)

Havighurst'e göre yaşamın gelişim görevleri Tablo 2'de belirtilmiştir (Çok, 1976):

Tablo 2. Havighurst'e göre yaşamın gelişim görevleri

Yaklaşık Yaş	Karakteristik Görevler
Erken Çocukluk (Doğum - 6 yaş)	Yürümeyi, katı yiyecek yemeyi, konuşmayı, tuvalet kullanmayı öğrenir; cinsiyet farklarının toplumsal doğrularını öğrenir. Bu evrenin sonuna doğru, daha kavramsal görevler beklenir, doğruyu yanlıştan ayırabilir, vicdan geliştirmeye başlar, okumayı öğrenmeye hazırlanır; işaretlerin (örneğin gülümseme) kelimelerin yerine geçebildiğini öğrenir.
Orta çocukluk (6-12/13 yaşlar)	Oyun oynamada gerekli fiziksel becerileri öğrenir, akranlarla birlikte olmayı öğrenir; uygun kadını ya da erkeksi toplumsal rolü öğrenir, okuma, yazma ve hesaplamada temel becerileri geliştirir; vicdan, ahlak ve değerler geliştirmeye devam eder, özerklik geliştirmeye başlar, temelde demokratik olan toplumsal tutumlar geliştirir.

Ergenlik (13-18 yaşlar)	Duygusal ve fiziksel olarak olgunlaşır. Her iki cinsten akranlarla olgun ilişkiler kurar, toplumsal olarak kabul edilen erkeksi ya da kadınsı toplumsal rolü öğrenir, fiziğini kabul eder ve bedenini etkili biçimde kullanır, ana babadan ve diğer yetişkinlerden duygusal bağımsızlık kazanır, evlilik ve aile yaşamı için hazırlanır, bir mesleğe hazırlanır ve davranışlarını belirleyecek bir dizi değer ve ilke kazanır.
Erken Yetişkinlik (18-35 yaşlar)	Eş seçer, yakın bir ortakla yaşamayı öğrenir, yuva kurar, mesleğine başlar, vatandaşlık sorumluluklarını kabul eder, toplumsal ilişkiler kurar.
Orta Yaş (35-60 yaşlar)	Ergenlerin sorumlu kişiler olmasına yardım eder; toplumsal ve vatandaşlık sorumluluğu kazanır, mesleki doyum elde eder, orta yaşın fiziksel değişikliklerine uyum sağlar, yaşlanan ana babaya uyum sağlar.
İleri Olgunluk (60 yaşın ötesi)	Azalan fiziksel güce, eşin ölümüne, azalan ya da sabit kalan gelire uyum sağlar, akranlarıyla yakınlık kurar.

Arnold Gesell'in Olgunlaşma Kuramı

Gesell, insanoğlunun dünyaya biyolojik bir programla geldiğine inanır ve “ana baba belirli kurallara zorlamadan, çocuğu kendisinden alacağı doğal ipuçlarına göre eğitmeyi bilmelidir” der (Özer ve Özer, 2006).

Olgunlaşma alanındaki kuramcıların çalışmaları gelişimin evrensel yönleri ile ilgilidir. Bu çalışmalardaki temel unsur dünyadaki bütün çocukların (kültür/toplumdan bağımsız; merkezi sinir sistemi ve organları sağlam) doğal olarak gelişim sağladıkları yönündedir. Bu akımın tanınmış araştırmacısı ve temsilcisi Arnold Gesell (1880-1961) yaptığı çalışmada 1000'nin üzerinde çocuğu inceler ve çocuklarda kavramanın, oturmanın, ayakta durmanın veya koşmanın her zaman aynı silsilede ve yaklaşık benzer yaşta gösterdiğini ortaya çıkarır. Gesell, olgunlaşma kavramını araştırmanın merkezine alır ve böylece insanın gelişiminde genetiğin etkisini belirtir. Yetersiz beslenme, ilgisizlik veya kötü muamele gibi gelişim sürecini baltalayan çevresel etkilerin bir noktaya kadar önemli olduğunu vurgular. Gesell ve diğer olgunlaşma kuramcıları için başarılı bir gelişimin temel ihtiyaç çerçevesini “uygun ortam” oluşturmaktadır. Diğer unsurların genetik olarak belirlenmiş planı takip ettiği, yani kendiliğinden (organizma) meydana geldiği belirtir. Olgunlaşma kuramı kapsamında çocuk gelişiminin evrenselliğinin bilinmesi (örneğin kaba motor beceriler, bedensel büyüme ve muhtemelen zekanın belirli yapı taşları vb.) sosyal çalışmalar açısından büyük bir değeri vardır. Bunlar sosyal çalışma ile meşgul olan insanların gelişim sürecini geciktiren unsurları tanımalarını sağlamak ve gençlik yardımı, destek çağrısı, tedavi edici eğitim gibi belirlenmiş tedbirleri almalarını hızlandırmaktadır (Lauer, 2003).

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı

Davranışçı kuramdan etkilenerek geliştirilen sosyal öğrenme kuramının temeli 1950'lerde Rotter tarafından atıldı ve daha sonraki yıllarda Bandura ve Michel tarafından geliştirildi (Hogben ve Byrne, 1998).

Sosyal öğrenme kuramının önemli bir temsilcisi olan Bandura, insan yaşamında “gözlem” yolu ile öğrenmenin önemini savunur. Gözleme dayalı öğrenme dört süreç içinde gelişir; Bunlar 1. Dikkat etme, 2. Akılda tutma, 3. Davranışı tekrarlama ve 4. Pekiştirme ve güdülemedir (Özer ve Özer, 2006).

Sosyal öğrenme kuramında modelleme ve gözlem yolu ile öğrenme ön plana çıkmaktadır. Bir çok tutum başka insanları gözleme, rol model alma ve onları taklit etme ile öğrenilir. Bandura 3 tür modelden bahsetmektedir (Bayrakçı 2007):

1. Canlı model: belirli bir davranışı sergileyen gerçek bir kişi.
2. Sembolik model: bir filmde, televizyon şovunda, kitapta veya başka bir platformda tasvir edilen bir karakter veya da kişi.
3. Sözlü direktifler: nasıl davranılacağına ilişkin açıklamalar – canlı veya da sembolik bir insan tarafından gösterilmeyen.

Bandura ve Kupers'e (1964) göre sosyal öğrenme kuramının dayandığı temel ilkeler; karşılıklı belirleyicilik (birey, çevre ve davranış değişkenleri), sembolleştirme kapasitesi (dil ve mimikler), dolaylı öğrenme kapasitesi (modelleme, taklit ve tanımlama), öngörü aktivitesi (sonuçların bilişsel olarak sezilmesi), kendini düzenleme kapasiteleri (amaç belirleme ve kendini yönlendirme) ve öz-yeterliği (kendine güven) kapsar (Bayrakçı, 2007).

Bandura'nın sosyal öğrenme kuramında öz yeterlik kavramı öne çıkmaktadır. Öz yeterlilik, bireylerin muhtemel durumlarla baş edebilmek için nasıl davranacaklarını bilmeleri ile ilgilidir (Bandura, 1982). Bu teoride bireylerin davranışları aktif olarak katılım sağladıkları ve karar aldıkları fiillerde biçimlenmektedir. Bandura'nın sosyal öğrenme (Sosyal bilişsel) teorisine göre, öz yeterlilik iki farklı boyutta incelenebilir: Birincisi, öğretmenlerin etkili bir öğretim için gerekli olan davranışları gösterecekleri konusundaki sahip oldukları inanç ve yargılarıdır (self-efficacy). İkinci boyut ise öğretmenlerin öğrencilerin başarılarının etkili öğretim yöntem ve teknikleriyle artırılabilmesine olan inanç ve yargılarıdır (Yılmaz ve ark., 2010).

Sosyal öğrenme kuramında öğrenme ve düşünme öğelerinin birçok önemli faktörü vardır. Öğrenmenin iki bölümden oluştuğu kabul edilebilir. İnsanların etkileşim ve kişilerarası ilişki süreçlerini daha iyi anlamalarını sağlamak için problemle ilgili hem gerçekleri hem de bilgileri öğrenmeleri gerekmektedir. Bu durum Weblar ve ark tarafından (1995) bilişsel gelişim ve ahlaki gelişim, PahlWostl ve Hare (2004) tarafından ise zayıf ilişkisel ve sıkı gerçeklere dayanan analiz ve insan - çevre sisteminin yönetimi olarak farklı şekilde ifade edilmiştir (Kilvington, 2007).

Psiko-Motor ve Gelişim Kuramlarının Spor Pedagojisi Açısından Değerlendirilmesi

Pedagoji kavramı eski Yunan dönemine ait Paideia sözcüğüne dayanmakta ve eğitim - öğretim anlamına gelmekte. Kavram, okul derslerinin ötesine geçerek eğitim öğretim süreçleri aracılığıyla insanoglunun yüksek anlamda gelişimini ifade eder. "Paideia" kelimesi eski Yunancada "pais" çocuk, "agein" ise yol göstermek, rehberlik etmek anlamına gelen kelimelerin birleşiminden oluşmaktadır (Stein, 2017). Kullanımında bazı karışıklar olmasına karşın terimi; öğrenme, kültür ve kimlik, bilgi şeklinde ifade etmek mümkündür (Ayan ve ark., 2016). Türk Dil Kurumunun (2006) genel Türkçe sözlüğünde pedagojinin anlamı eğitim bilimi olarak ifade edilmektedir.

Spor pedagojisi, spor biliminin bir alt disiplindir ve geniş anlamda spor aracılığı ve yardımı ile eğitimi, öğretimi ve gelişimi kapsamaktadır (Koplin, 2016). Spor pedagojisi, spor ve spor aracılığı ile ilgili eğitim bilimidir. Spor pedagojisi uygulamalı bilimin ötesinde beden eğitimi dersindeki pratik eylemlerin kendisidir. Bu bağlamda, yalnız bu alanda çalışan bilim adamları değil, aynı zamanda okullarda, kulüplerde, kliniklerde vb. yerlerde çalışan spor öğretmenleri de spor pedagoğu olarak tanımlanabilir (Mitmannsgruber, 2005). Alman Duden sözlüğünde spor pedagojisi "Eğitim ve öğretimde sporun görevleri ve imkanları ile ilgili bilim" olarak tanımlanmaktadır (Duden, 2018).

Psiko-motor ve gelişim kuramları spor pedagojisinin konu başlıkları arasında bulunmakta ve spor bilimi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Aşağıda psiko-motor ve gelişim kuramları açısından spor pedagojisi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Psiko-motor Gelişim: Bilişsel ve fiziksel gelişimin yoğun ve hızlı bir şekilde yaşandığı çocukluk dönemindeki psiko-motor gelişim sürecinin ebeveynler, yetişkinler ve eğitimciler tarafından iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu hassas dönemde çocukların kaba ve ince motor becerileri hızla gelişmekte, vücudunu tanımaya başlamakta, kendi yeteneklerinin farkına varmakta, çevre ile iletişimi - ilişkisi sonucu öncelikle somut ve daha sonraki yaşlarda da soyut kavramları algılamaya ve açıklamaya başlamakta. Ebeveynler ve eğitimciler çocukların bilişsel ve fiziksel gelişim süreçlerinde fiziksel aktivite çeşitliliğine yer vermeliler ve bunu mümkün olabildiğince doğada gerçekleştirmelidirler. Çocukların hareket etmeleri sağlanarak toprağa basmaları, çim üzerinde yuvarlanmaları, çiçeklere, kedilere, köpeklerle dokunmaları, tavukları, arıları ve inekleri görmeleri ve bunların kendilerine ne tür katkı sağladıkları öğrenmelidirler. Kaba ve ince motor becerilerinin gelişmesi için çeşitli egzersizler planlanmalıdır. Çocukların düzgün bir duruş sergilemeleri sağlanmalıdır. Erken yaşlarda başlayan fiziksel aktivitelerle çocuklara spor alışkanlığı kazandırılmaya çalışılmalıdır.

Freud'un Psikanaliz Kuramı: Freud, erken yaşam deneyimlerinin bireylerin yaşamları süresince var olacak örüntülerin oluşmasına neden olduğunu belirtmiştir. Ayrıca ruhsal rahatsızlıkların nedenini çocuklukta başarılmamış çatışmalara bağlamaktadır. Çocuklukta yaşanmışlıkların bilinç dışında etkisini sürdürdüğünü ve yetişkinlikte semptomlar olarak açığa çıktığını belirtmektedir. Freud'a göre kişilik erken çocukluk döneminde oluşmaktadır. Bu tez sportif açıdan değerlendirildiğinde; erken çocukluk döneminde uygulanan fiziksel aktiviteler ve bunlardan elde edilen haz bireyin ileriki yaşamında sporu alışkanlık haline getirmesinde etkili olacaktır. Ebeveynler ve eğiticiler bu dönemde yürütülen fiziksel eylemlerin çok çeşitli olmasına, çocukların rekabet içerisinde değil de, bir oyun ve eğlence aracı olarak sporu görmelerini sağlamalıdır.

Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı: Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri anlayışı içerisinde insan olgusu ön plana çıkmaktadır. 0-5 yaş aralığındaki çocukların gelişim sürecinde öncelikle ebeveynleri ve aile ortamı, daha sonraki yaşlarda ise çevresi, arkadaşları ve farklı kuşaklardaki bireylerin etkili olduğu vurgulanmaktadır. Erken çocukluk döneminde kazanılan güven duygusunun ileriki yaşlarda çocukları olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Ebeveynler çocukların koşmalarını, atlamalarını, tırmanmalarını vb. destekleyerek çocuklardaki girişimci ve öz-yeterlilik duygularının gelişmesine katkı sağlamalıdır. Bu süreçte çocuklara oyun oynayabilecekleri ve spor yapabilecekleri ortamlar ilgililerce oluşturulmalıdır. Fiziksel aktivitelerle çocukların bedenlerini tanımaları ve yapabileceklerini görmeleri sağlanmalıdır. Fiziksel aktivitelerin çeşitliliğine özen gösterilmelidir.

Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı: Piaget, çocukların özellikle zihinsel gelişimini incelemiştir. Piaget, çocuk gelişiminde fiziksel olgunlaşma kadar çevrenin, deneyimlerin, toplumsal aktarımların da etkili olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca ahlak gelişimi, bilişsel gelişim gibi birbirini izleyen dönemler halinde ortaya çıktığını ve çocuğun çevreyle etkin etkileşiminin ahlaki gelişimini de etkilediğini belirtmektedir. Çocukların ahlaki gelişimlerini gözlemlemek için Piaget çocuk oyunları, buradaki kuralları ve ifade edilen tutumları değerlendirebileceği hikayelere başvurmuştur. Çocukların ahlaki gelişimlerinde fiziksel aktiviteler, sportif faaliyetler, takım arkadaşlıkları, oyun kuralları ve rakip oyunculara tutumlar da etkili birer unsurdur. Ebeveynler ve eğiticiler çocuklara oyunlardaki kuralların sadece kural olarak değil, bunların ahlaki birer unsur olduğunu öğretmelidir. Spor aracılığı ile öncelikle kendine, vücuduna ve rakip oyuncuya saygılı bir tutum sergilemesi gerektiği, kazanmanın, başarılı olmanın güzel duygular olduğu, ancak bunun sadece ahlaki değerlere sahip çıkarak, adil bir şekilde tutum göstererek gerçek manada erişebileceği belirtilmiştir.

Robert Havighurst'ün Gelişim Kuramı: Robert Havighurst gelişimi; biyolojik, sosyal ve kültürel kuvvetlerin birbirleri ile etkileşimi sonucu gerçekleşen ve ya-

şam boyu devam eden bir öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır. Havighurst, bebeklik ve çocukluk döneminde gelişimin fiziksel aktivitelere, oyun ve hareket etmeye dayalı olduğunu ifade etmektedir. Bu anlamda çocuklar için çeşitli sportif faaliyetler hazırlanmalı, uygun sportif alanlar oluşturulmalı, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmeli ve çocukların bunlara katılımları desteklenmelidir. Böylece çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimlerine katkı sağlanacağı gibi sosyalleşmeleri gerçekleşecektir.

Arnold Gesell'in Olgunlaşma Kuramı: Arnold Gesell çocuklardaki fiziksel ve motor gelişim aşamalarına dikkati çekerek çocuklardaki fiziksel ve motor gelişiminin dünyanın her yerinde aynı silsilede ve benzer yaşta oluştuğunu belirtir. Başarılı bir gelişim için ise uygun bir ortamın bulunması gerektiğini ifade eder. Spor pedagojisi açısından bu değerlendirme çok önemlidir. Dünyadaki bütün çocukların gelişim süreçleri benzer yaşlarda ve aynı doğrultuda ise niçin bazı ülkeler sportif anlamda başarılı oluyor da bazıları olamıyor? Bu sorunun cevabı uygun ortamdır. Olimpiyatlarda veya diğer sportif müsabakalarda başarılı olan ülkeler incelendiğinde bunlarda uygun spor alanlarının bulunduğu, çocukluktan itibaren spor kültürünün geliştiği, eğitim-öğretim ortamlarının ve programlarının buna göre dizayn edildiği görülmektedir.

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı: Bandura, öğrenmenin gözlem yolu ile gerçekleştiğini savunmaktadır. Ayrıca bireyin öz yeterlilik inancının ulaşmak istediği hedefe aracılık ettiğini ve başarıya götürdüğünü belirtmektedir. Çocukların spor kültürü ve alışkanlığı kazanabilmeleri için rol model olarak gördüğü kişilerin örnek davranışlar sergilemeleri gerekir. Buradaki rol modeller evde aile üyeleri, okulda öğretmenler ve toplumda profesyonel sporcular. Çocuklar bu kişileri gözlemleyerek ve bunlardan olumlu yönde etkilenerek kendilerini geliştirebilirler. Bu anlamda spor camiasına ve basına önemli görevler düşmektedir.

Sonuç

Çocuklar, doğaları gereği hareket etmek isteyen ve bundan haz alan varlıklardır. Çocukların bu doğal gereksinimleri erken çocukluk döneminde aileleri tarafından fiziksel aktiviteler çeşitlendirilerek ve çocuklara gerekli ortamlar oluşturularak yerine getirilmelidir. Çocukların psiko-motor becerilerinin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için aktivite çeşitliliğine özellikle dikkat edilmelidir. Çocukların koşmaları, tırmanmaları, atmaları, fırlatmaları, atlamaları, tutmaları vb. fiziksel aktivite yapmaları sağlanmalıdır. Böylelikle çocuklar hem bedenlerini tanımış, hem yeteneklerinin ve sınırlarının farkına varmış olurlar. Tüm bu aktiviteler esnasında çocukların düzgün bir duruş sergilemeleri de hedeflenmelidir. Fiziksel aktivite esnasında yapılan bir hatanın, düşmenin, bir yerin kırılması gibi durumlarda aileler çocuklarına öz güvenlerini yitirecek davranışlarda bulunmamaları gerekir.

Spor pedagojisinin bir konusu da çocukların bilişsel ve zihinsel gelişimleri ile ilgilidir. Sportif faaliyetlerle çocukların dünyaya daha güzel bakmaları sağlanmalıdır. Sporun sadece bedene değil ruha da hitap ettiği vurgulanmalı ve öğretilmelidir. Çocuklar spor kurallarına bağlı kalarak disiplini, başarıyı, ödülü elde etmek için çok çalışmayı öğrendikleri gibi takım arkadaşlığının, dayanışmanın, rakibine saygı duymayı da öğrenerek ahlaklı birer birey olmayı da düstur edinmelidir.

Gerek okul ve okulun bulunduğu çevre, gerekse il, hatta ülke bazında çocukların katılabileceği sportif faaliyetler çeşitlendirilmeli, çocukların ilgisini üzerinde toplamış olan ünlü sporcuların doğru mesajlar içeren video, resim vb. görseller her türlü medyada bol bol yer almalıdır. Aileleri de içine alan sportif faaliyetler desteklenerek çocukların küçük yaşlardan itibaren sporu alışkanlık haline getirmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca kuşaklar arası iletişimin güçlenmesi bakımından spor bir araç olarak sonuna kadar kullanılmalıdır. Erken çocukluk döneminde temeli atılan gelişimlerin - becerilerin üzerine eklenerek daha sonraki yaşlarda devamının sağlanması için sportif faaliyetlere ağırlık verilmeli ve eğitim programları buna göre hazırlanmalıdır. Bu anlamda çocuklarda spor kültürünün, spor ahlakının ve spor alışkanlığının kazanılması için başta spor ile ilgili kurum ve kuruluşlara, okullara, yerel yönetimlere, eğitimcilere ve spor insanlarına önemli görevler düşmektedir.

Kaynakça

- Ağaç, S., Harmankaya, H. (2009). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin giysi tercihleri ve giysi satın alma davranışlarına etki eden faktörler, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Ak(Mert), Ö (2007). *Jean Piaget düşüncesinde psikolojik yapılar*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Anlı, İ.(2010). *Psikanalitik kuramlar*, Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Armingher, A. (2008). *Psychoanalytische theorien der psychosen. Von Freud zu Lacan*. Diplomarbeit, Universität Wien.
- Arslan, E. (2008). *Bağlanma stilleri açısından ergenlerde erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, E., Arı, R. (2008). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, s. 41-52.
- Ayan, S., Yılmaz, A., Esentürk, O.K., Altun, A., Ulaş, M. (2016). *Beden eğitimi ve gençlik sporunda pedagojik olaylar*, Ankara: Pegem Akademi.
- Bandura, A., Kupers, C.J. (1964). Transmission of patterns of self-reinforcement through modeling. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 69, 1-9.
- Bandura A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*. 37(2); 122-147.
- Bayrakçı, M. (2007) Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 198-210.
- Brühlmeier, A. (1992). *Die Psychoanalyse Sigmund Freuds*. www.bruehlmeier.info/Freuds%20Psychoanalyse.pdf Erişim Tarihi: 07.06.2017
- Buchmann, T. (2018) *Die psychomotorische entwicklung*, http://www.schulekreuzlingen.ch/documents/Unterstuetzung_durch_Eltern.pdf
- Çapan, A.S. (2005). *3-11 yaş çocuklarının ahlak gelişimlerinin Piaget'in ahlaki gelişim kuramı'na göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çapri, B., Çelikkaleli, Ö. (2005). İlköğretim birinci kademedeki (7-11 yaş grubu) çocukların korunum gelişim düzeylerinin cinsiyet ve sınıf değişkeni açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), s. 48-65.
- Çok, F (1976) Gelişim psikolojisi, kuramlar, yöntemler ve yaşamın ilk yılları (kısaltarak çeviri). *AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2 (26), s. 641-670.
- Duden (2018). *Die sportpädagogik*. <https://www.duden.de/rechtschreibung/Sportpaedagogik> Erişim Tarihi: 25.08.2017
- Erikson, E.H. (1968). *Identity, youth and crisis*. N.Y: Norton.
- Ersevimi, İ. (2006). *Freud ve psikanalizin temel ilkeleri*. Elazığ: Assos Yayınları.
- Gohla, S. (2010). *Die bedeutung von sport und bewegung in der entwicklung des Kindes*. daten2.verwaltungsportal.de/.../leichtathletik_link_facharbeit.doc, Erişim Tarihi: 15.02.2018
- Hogben, M., Byrne, D. (1998). Using social learning theory to explain individual differences in human sexuality. *Journal of Sex Research*, 35(1).
- Kilvington, M., 2007. *Social learning as a framework for building capacity to work on complex environmental management problems*. http://www.landcareresearch.co.nz/publications/researchpubs/Social_learning_review.pdf. Erişim Tarihi: 16.05.2016

- Koplin, S. (2016). *Aufgaben und ziele der sportpädagogik und sportdidaktik und ihre verankerung im rahmenlehrplan*, Universität Potsdam.
- Kretschmer, J., Knut, D. (2002). *Psychomotorische entwicklungsförderung (an hamburger grundschulen)*. Universität Hamburg.
- Lauer, A.G. (2003). *Die entwicklung des menschen. fachhochschule nordost-niedersachsen fachbereich sozialwesen*. <http://opus.uni-lueneburg.de/opus/volltexte/2003/199/pdf/Entwicklung%20des%20Menschen.pdf> Erişim Tarihi: 24.07.2017
- MEB (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi psiko-motor gelişim*, Ankara: MEGEP
- MEB (2011). *Erken çocukluk eğitiminde temel ilkeler*, Ankara: MEGEP
- Mitmannsgruber, P. (2005). *Emführung in die bewegungs- & sportpädagogik. akademieverbund pädagogische hochschule in krems*. <http://mitmannsgruber.net/wp-content/uploads/2015/06/H4-Lehrbehelf.pdf> Erişim Tarihi: 24.03.2017.
- Morsünbül, Ü. (2005). *Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, M.Ç. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, 1.Basım, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Özer, M.K. ve Özer, DS. (2006). *Çocuklarda motor gelişim*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Patricia, DB. (2007). *Berufliche eingliederung von jugendlichen mit verminderter lebenserwartung*. Diplomarbeit. Institut für Angewandte Psychologie.
- Pahl-Wostl C, Hare M 2004. Processes of social learning in integrated resources management. *Community and Applied Social Pyschology*, 14, 193–206.
- Simonov, N. (2005). *Sozialpsychologische aspekte der sozialisation von jugendlichen spätaussiedlern aus russland*, Magisterarbeit, Universität Hannover.
- Stein, M. (2017). *Allgemeine pädagogik*. 3. Auflage. Ernst Reinhard Verlag.
- Süslü, DP. (2002). *Çalışan ve öğrenci ergenlerde kimlik duygusu kazanımının araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu (2006). *Genel Türkçe sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=PEDAGOJ%C4%B0 Erişim Tarihi: 24.07.2017.
- Yapıcı, M. ve Yapıcı ř. (2005). *Çocukta ahlaki gelişim*. AKÜ Eğitim Fakültesi, Üniversite ve Toplum, *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 5(3).
- Yılmaz, G., Yılmaz, B. ve Türk, N. (2010). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi (Nevşehir İli Örneği)*, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12 (2), 85–90
- Yüksel, G. (2003) İlköğretim öğrencilerinin gelişim alanları, gelişim alanlarının işaretçisi olan ihtiyaçlar ve geliştirilmesi gereken beceriler: bu süreçte rehber öğretmenin işlevleri: kurumsal bir inceleme, *MEB Dergisi*, 159.
- Webinger, C. (1994), *Psychoanalyse nach freud. überarbeitet (2002)* - <http://www.psychotherapie-netzwerk.de/infobuero/therapie/tiefenpsychologie/psychoanalyse/psychoanalyse.htm>
- Webler T, Kastenholz H, Renn O 1995. Public participation in impact assessment: a social learning perspective. *Environmental Impact Assessment Review* 15, 443–463.